

Reisler figurer - Maskingeværskytter

Indledning

I fortsættelse af min omtale af Reislers soldaterserie følger her en beskrivelse af to figurer, der kom på markedet i 1952 henholdsvis 1954. Sammenholdes figurerne med deres forbilleder, er det lette maskingevær klart genkendeligt som et dansk våben, hvorimod det middeltunge maskingevær i dag ikke er så velkendt i dansk sammenhæng.

Yderligere oplysninger om Reisler figurerne kan findes på Tonni Hansens hjemmeside [Reisler modelfigurer](#).

Skytte med let maskingevær

Reisler figur nr. 34 - Let maskingeværskytte, liggende. Fra [Reisler modelfigurer, soldater](#).

Figuren blev annonceret i Legetøjstidende, november 1954, og er et eksempel på en af de figurer, som Reisler designede i samarbejde med Hæren¹.

Det er formentlig i kraft af dette samarbejde, at figuren er blevet en ganske nøjagtig gengivelse en dansk let maskingeværskytte, som han tog sig ud på dette tidspunkt.

Let maskingevær M/48

Let maskingevær M/48. Fra Kilde 1.

Maskingeværet er af dansk fabrikat, system ”Madsen”, fremstillet af Dansk Industrisyndikat og indført i forsvaret i 1948 og siden i hjemmeværnet. Det indgik som den lette infanterigruppens hovedvåben².

Maskingeværet er et luftkølet automatvåben af kaliber 7,62 mm. Det er 116 cm langt og vejer 9,8 kg uden magasin. Magasinet indeholder 30 patroner.

Den praktiske skudkadence er ca. 120 skud/minut; effektiv skudafstand ca. 500 m.

Maskingeværet kan anbringes i en let trefod (feltaffutage), hvorved skudkadencen øges til ca. 180 skud/minut og den effektive skudafstand til ca. 800 m.

Feltaffutagen vejer ca. 13,5 kg.

Let maskingevær m/48, 1962. Fra Kilde 1.

¹ Se [Reisler figurer - Om Reislers soldaterserie](#).

² Se [Om den danske fodfolksbataljon, 1950-51](#).

Reisler figurer - Maskingeværskytter

Skytte med middeltungt maskingevær

Reislers første figur, der blev annonceret første gang i Legetøjstidende, februar 1952, er ikke helt så typisk en dansk soldat, men den er som mange af de andre figurer fra soldaterserien også en kopi af en figur fra det engelske firma Timpo's serie af tinsoldater fra den amerikanske hær.

Reisler figur nr. 1 - Maskingeværskytte. Fra [Reisler modellfigurer, soldater](#).

Timpo US Army No. 9017 Machine Gunner. Fra [Timpo US Army men 1950-55](#) (Knights of Avalon).

Browning maskingevær Model 1917

Maskingeværet er det amerikanske Browning maskingevær Model 1917, kaliber 0,30 (7,62 mm), der blev anvendt i den amerikanske hær under Første som Anden Verdenskrig samt i mindre udstrækning under Korea-krigen³.

Browning maskingevær Model 1917, 1944. Fra Kilde 2.

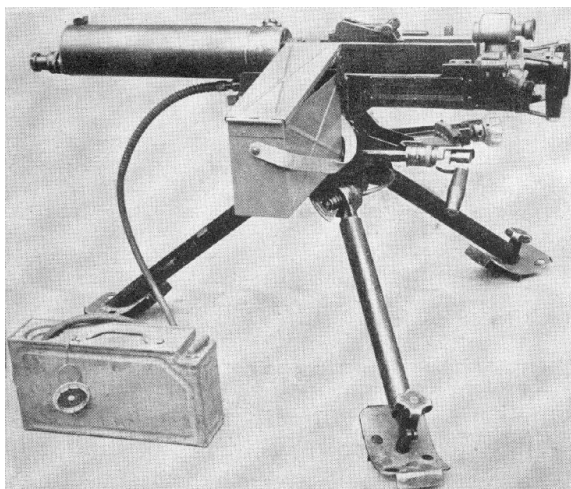
Som sådan blev dette våbensystem ikke indført i den danske hær, men kom til Danmark fra Sverige sammen med Den danske Brigade.

Den svenske udgave af Colt-Browning maskingeværet blev licensfremstillet i Sverige, hvor det bar betegnelsen *8 mm kulspruta m/36*⁴.

Maskingeværet blev anvendt i Danmark efter krigen; her var betegnelsen *8 mm maskingevær M.36 S*, i *maskingeværtrefod M.36 S*.

Reislers figur er således ikke forkert i en dansk sammenhæng, hvad man måske i første omgang ellers kunne fristes til at antage.

8 mm maskingevær M.36 S

8 mm maskingevær M.36 S, i *maskingeværtrefod M.36 S*. Fra Kilde 3.

En oversigt i Kilde 4 angiver, at der i Sverige blev anskaffet 156 maskingeværer, og at de 84 blev medført af Brigaden, da den blev overført til Danmark den 5. maj 1945 og/eller i dagene umiddelbart herefter.

Oversigten bygger på Bilag 1 til "Rapport over Anskaffelser af Materiel til den danske Brigade", der befinder sig i Hærens Arkiv (Oberst Norups fortrolige arkiv/Rigsarkivet).

Bilaget benævnes "Oversigt over alt det Materiel som Brigaden erhvervede ved Aflevering (Salg) fra den svenska Armé eller ved Køb på det frie Marked".

³ Se [M1917 Browning machine gun](#) (Wikipedia) samt [Browning Machine Guns](#) (John Moran).

⁴ Se [Den svenske Hær 1939-45 - Infanteriet](#).

Reisler figurer - Maskingeværskytter

I Brigaden indgik et maskingeværkompagni som 4. Kompagni i 5. (tunge) Bataljon. Kompagniet var udrustet med 8 maskingeværer af denne type⁵.

Herudover var Den danske Flotilles ministrygere og kystbevogetningsfartøjer udrustet med 8 mm maskingeværer i dobbeltaffutage (luftværnsmaskingeværer)⁶. Der var anskaffet 36 maskingeværer til dette formål, og jeg antager, at flotillens maskingeværer er en del af det samlede antal maskingeværer.

Maskingeværgruppe, ca. 1950. Fra Kilde 5.

Trods illustrationen foreligger Hærens videre anvendelse af maskingeværet, ikke p.t. klart belyst.

Det havde naturligvis været interessant, hvis soldaterne på billedet havde båret stålhelm M/48 (altså den amerikanske model), men dette billede er det eneste jeg har set af maskingeværet i dansk efterkrigstjeneste.

Fra 1951 til 1955 anvendt i Flyvevåbnets kupeskadriller, der var opstillet med henblik på sikring af flyvestationerne⁷.

Maskingeværet vejede 20,5 kg (med kølevand) og 17,5 kg uden. Feltaffutagen vejede 24,1 kg. Skudkadencen var 750 skud/minut. Maksimal skudvidde 5.000 m; effektiv skudvidde 3.000 m⁸. Til maskingeværet anvendtes bånd med 250 patroner.

Tungt maskingevær M/51

Under undersøgelserne i forbindelse med den svenske udgave af det amerikanske maskingevær blev jeg opmærksom på, at det i 1951 blev afløst af en anden type. Det pågældende maskingevær er lidt af en gåde for mig, da mine p.t. rådige kilder er sparsomme og ufuldstændige.

Emnet kræver derfor nærmere undersøgelser, men baseret på mine foreløbige oplysninger er der tale om *Tungt maskingevær M/51*, fremstillet af Schweizerische Industrie Gesellschaft i Neuhausen⁹, det samme firma som leverede *9 mm pistol M/49* til det danske forsvar.

På Tøjhusmuseets hjemmeside findes et foto af maskingeværet, se [7,62 mm maskingevær, NATO SIG M/51](#). Af museets optegnelser fremgår, at det er anvendt i Danmark fra 1951 og modtaget 8. oktober 1971 fra Våbenarsenalet.

I de få andre kilder, hvori jeg har set maskingeværet omtalt med typebetegnelse, benævnes det Neuhausen¹⁰.

Lærebog for Hærens menige, 1954 (Kilde 6) anfører: ”Ved fodfolkets tunge kompagnier findes ... Maskingeværer, der har samme kaliber som det lette maskingevær, men en større skudhastighed (ca. 1.000 skud/minut). Det skyder altid fra en trefod, og patronerne føres i patronbånd, hvorved det er muligt med stor præcision at lægge en voldsom ild over mål selv på store afstande. Største praktiske skudafstand er ca. 2.000 m.”

⁵ Se [Den danske Brigade - 5. \(tunge\) Bataljon, Del 1](#).

⁶ Se [Den danske Brigade - Den danske Flotille, Del 1](#).

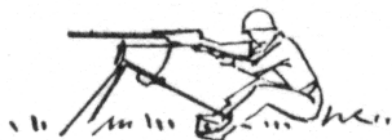
⁷ Desværre er jeg ikke genkalde kilden til denne oplysning, som også er anført i [Den danske Brigade - 5. \(tunge\) Bataljon, Del 1](#). Indtil videre må den således fremstå uden dokumentation.

⁸ Fra [Mats' Weapons Page](#) (Mats Persson), der oplyser, at kampviseret gik fra 300 til 3.000 m.

⁹ Se [Automatvåben](#) (Arma-Danica - The Virtual Museum of Danish Arms and Armour).

¹⁰ Omtalt i *Troppetegn og Signaturer (udkast)*, Hærkommandoen, 1952 samt *Vejledning i ordonnanstjeneste*, Generalinspektøren for Hjemmeværnet, august 1958.

Reisler figurer - Maskingeværskytter

Kilde 7 oplyser, at der i en fodfolksbataljons tunge kompagni pr. 1950-51 en maskingeværdeling, bestående af 8 stk. tunge maskingeværer¹¹.

Tegningen her bruges i Kilde 7 til at illustrere maskingeværet, men tegningen ligner ikke rigtig noget maskingevær, jeg tidligere har set, men kan måske til nød ligne maskingeværet fra Tøjhusmuseets samling.

Det kongelige Garnisonsbibliotek¹² har et *Reglement for Tungt Maskingevær M/51*, udgivet 1952 samt et udkast til samme reglement fra 1953. Jeg håber, at der her er nyttige oplysninger at hente om våbensystemet og vil fortsætte mine undersøgelser af emnet. Skulle nogen være i besiddelse af relevante oplysninger, så hører jeg gerne om det.

Teorier, der ikke holdt

En tidlig teori under mine undersøgelser gik ud på, at der var tale om et 12,7 mm maskingevær M/50 i enkeltaffutage, men den teori faldt hurtigt til jorden, al den stund, at oplysningerne om maskingeværets kaliber i Kilde 6 ikke stemmer, samt at det sammesteds anføres: ”Til at imødegå luftangreb fra lavtgående maskiner råder fodfolket over 12,7 mm maskingeværer anbragt enten i ringlavetter på køretøjer eller i feltaffutager opstillet i terrænet.” Og så ligner tegningen fra Kilde 7 i øvrigt slet ikke ...

12,7 cm maskingevær M/50 i enkeltaffutage¹³.

Tung lastvogn, udstyret med luftværnsmaskingevær¹⁴.

Kilder

1. *Lærebog for hærens menige*, Hærkommandoen, november 1962.
2. *Infantry Weapons during WWII*, Tamiya News, Volume 2, No. 10, udgivet i begyndelsen af 1980'erne.
3. *Svenske våben i den danske hær 1946* af kaptajn I.V. Vorsling, Dansk Artilleri-tidsskrift, 4. hæfte, august 1946, side 105-122.
4. *Hjælp till Danmark - Militære och politiska förbindelser 1943-1945* af Ulf Torell, Allmänna Förlaget, Stockholm 1973, ISBN 31-38-01693-1.
5. *Lærebog for hærens menige, Del 1*, Krigsministeriet, 1950.
6. *Lærebog for hærens menige, Del 1*, Forsvarskommandoen, november 1954.
7. *Orientering og vejledning vedrørende fodfolksbataljonens sammensætning og lette våben*. Udgivet af Generalkommandoen, 1951. Hæftets organisatoriske planche er gengivet i [Om dansk fodfolk 1950-1951 - Fodfolksbataljonen](#).

Per Finsted

¹¹ Organisationen er den samme i 1958, jf. hæftet *Forsvarets organisation* (LSV 1), udgivet af Hærens Brevskole, 1958. Her anføres det, at den tunge maskingeværdeling er organiseret i 4 sektioner.

¹² Garnisonsbiblioteket råder også over *Reglement for 8 mm Maskingevær M.36s*, udgivet 1949. Her kan måske være interessante oplysninger at finde, inkl. billedmateriale?

¹³ Fra *Reglement for 12,7 mm maskingevær M/50 i enkeltaffutage*, Generalinspektøren for Artilleriet, 1951.

¹⁴ Fra Kilde 6. Lastvognen er af typen [GMC CCKW-353](#) oplyser Danish Army Vehicles Homepage, der oplyser, at lastvognstypen oprindeligt var udviklet som kanontraktorer til den amerikanske hær, og at de blev leveret til Danmark som en del af våbenhjælpen 1951-55.